

nowa gazeta polska

NR 12 (305) ROK XV 16.06.2013

POLSKI DWUTYGODNIK WYDAWANY W SZTOKHOLMIE

”

Kiedyś szwedzki dziennikarz, w nawiązaniu do mojej pracy w Instytucie Filmowym, zapytał mnie podczas wywiadu, czy film jest moim hobby? Odpowiedziałem: Ależ skąd! Moje hobby to jest wspinaczka wysokogórska. Film, raczej pisanie o filmie, było przez całe życie moim zawodem. Hobby to są góry...

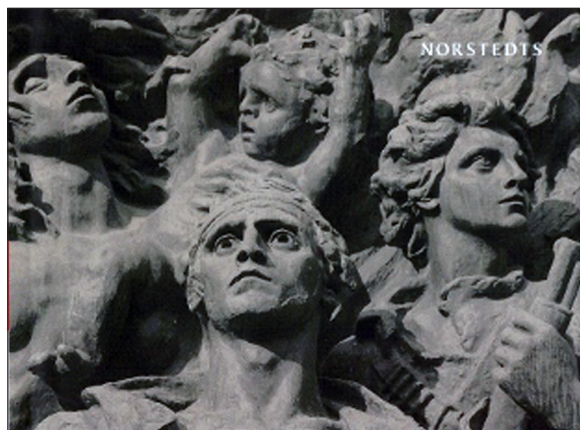

NGP rozmawia z laureatem Nagrody Specjalnej POLONIKI 2013, Aleksandrem Kwiatkowskim. 3

Połączenie skrajnego narcyzmu z ogromną ciekawością świata oraz nieposkromioną wyobraźnią sprawiło, iż Dalí bardzo szybko przestał rozdzielać życie od tworzonych przez i wokół siebie fikcji, zgodnie z zasadą swej „paranoicznokrytycznej” metody.

Artykuł Piotra Cegielskiego 6-7

Unikająca stronniczości i skrajności, neutralna postawa Artura Szulca to jedna z podstawowych zalet książki „Judarna har vapen”. 10

AL Consulting

BIURO RACHUNKOWE
Twoja firma w dobrych rękach

Dzięki naszej wiedzy i doświadczeniu możemy Państwo skupić się na tym co najważniejsze w Waszej firmie, a my zajmiemy się rachunkowością.

Przykładamy wielką osobistą odpowiedzialność oraz mamy bardzo wysoki poziom usług. Zadzwoń i poznaj naszą ofertę!

www.alconsulting.se
T: 0737 08 10 50

BIURO PODRÓŻY "GAMLA STAN" ZAPRASZA

Bilety lotnicze do Polski.

Bilety promowe

Polska, Niemcy, Dania, Finlandia, Estonia i Norwegia

- Polferries
- Unity Line
- Stena Line
- TT Line

Wycieczki po Skandynawii

z polskim przewodnikiem

SJÖRESEBYRA
SEA TRAVEL OFFICE

Morskie Biuro Podróży

Gamla Stan
Köpmangatan 10
111 31 Stockholm
tel: 08-411 49 80
fax: 08-411 49 81
www.sjoresebyra.se

Biuro otwarte:
poniedziałek-piątek 10-17
sobota 11-16

Nielimitowane

Rozmowy i Smsy do wszystkich sieci w Szwecji
Internet 3GB

Nielimitowane, darmowe rozmowy
w sieci **Lycamobile**

Rozmowy międzynarodowe **nawet do 50% taniej**

Aby aktywować pakiet zadzwoń: *139*46239#

Za jedyne
239 kr
miesięcznie otrzymasz:

Tanie rozmowy do Polski

Polska Lycamobile: 0.99kr/min

Stacjonarne: 0.29kr/min

Opłata za połączenie: 0.99 kr

Lyca mobile
Call the world for less

www.lycamobile.se

0852054977

Nasze produkty dostępne są:

ICA 7 Pressbyrå Hemköp COOP COOP LOKAL FÖRNY KONSUM FÖRNY KLETTA LILLI WILLIS WILDIS

AF

GOYADA

STATOIL

Ring Lycamobile Lånder. Erbjudandet är giltigt fr o m 01/09/2013 i o m 30/06/2013. Priset gäller endast till Lycamobile nummer i de specificerade länderna. En anslutningsavgift om 0.99 kr tillkommer för alla samtal. Sverige paketet kostar 149 kr, 199 kr, eller 239 kr och ger 300, 300, eller obegränsat fria minuter att ringa nationell fast telefoni eller mobil (samtal till special eller premium nummer kommer inte vara inkluderade), och ger 300 MB, 1 GB, eller 3 GB Internet data och 300, 300 eller obegränsat gratis nationella SMS, och obegränsat gratis samtal Lycamobile till Lycamobile och SMS inom Sverige (för rättvis användning tillkommer en begränsning på 3000 minuter / SMS). Sverige paketet gäller endast i 30 dagar från dagen av köpet. När paketet har löpt ut eller använts, kommer du att debiteras standard taxa. Paketet köps via en engångsbetalning som debiteras från kundens saldo. Med Sverige paketet för 239 kr får du upp till 50% rabatt på samtal till utvalda internationella destinationer. För mer information, besök www.lycamobile.se. Dessa paket ingår i ett kampanjunderlag och är tillgängligt till 30/06/2013.

Sztokholm płonie

Sztokholm płonie. Podobnie inne miasta w Szwecji. Wstrzeźliwość z jaką szwedzkie media informowały o niepokojach jest warta odnotowania. To zresztą typowe: zbyt gorliwe dywagacje i nakręcanie sensacji służyłoby jedynie wzniecaniu nastrojów wrogości. Odpowiedzialność za słowo i unikanie radykalnych wniosków, to także forma odpowiedzialności za państwo.

Inaczej na portalach internetowych: tu wnioski i konkluzje sypią się same, spirala nienawiści i wrogości rozkręca się w najlepsze. Wiadomo kto jest winny, kogo należy wyrzucić ze Szwecji... A wbrew pozorom niepokoje w miastach szwedzkich, palące się samochody, szkoły i kamienie w kierunku policji i strażaków to nie problem tylko i wyłącznie związany z imigracją i integracją. Ten brak zniuansowania problemu prowadzić może tylko i wyłączenie do tego, że w siłę rosnąć będą w Szwecji partie skrajne, wrocie imigrantom – bo każdy palący się samochód – bez względu na to, kto go podpalił – będzie dzisiaj przypisywany „Arabom”, „Czarnym” lub „Muzułmanom”. Już to widać w nastrojach społecznych, widać także na stronach kuriozalnych jak „Nie dla islamizacji Europy” czy niektórych forach internetowych.

Nie brakuje też w tej dyskusji głosów polskich, które drwią z rzekomej „poprawności politycznej” szwedzkich mediów. Warto tu zacytować fragment wywiadu z Jerzym Baczynskim, redaktorem „Polityki” – bo choć odnosi się do sytuacji na rynku gazet prawniczych – to jednak opisuje pewne zjawisko charakterystyczne dla dzisiejszych czasów. Baczynski mówi, że na takie skrajne myślenie wpływa „poczucie zagrożenia, chaosu, niezrozumienie świata, stresujące zmiany, które w okropnym tempie zachodzą dookoła. Dokładą się do tego niepewność dotycząca gospodarki, emerytury, przyszłej kariery dziecka, własnej pracy. Świat się rozhermetyzował, przeciągi są z każdej strony. Trochę psychologizuje – mówi Baczynski – ale ma to potwierdzenie w różnych analizach społecznych. **W takich sytuacjach jedną z naturalnych form ucieczki jest chęć zakwestionowania zmian.** Znalezienie grupy, która daje poczucie bezpieczeństwa, sensu i nadaje interpretację. Pozwala oswoić świat. **Wskazać winnych naszych niepowodzeń. To jedna z najsilniejszych potrzeb ludzkich. Ale zwykle jak daje się proste wyjaśnienia i recepty, to niestety one nie mogą być prawdziwe. Bo świat jest zbyt złożony.** I na tym też polega niebezpieczeństwo płynące z mediów o silnym przekazie tożsamościowym. Bo wtedy tworzą się plemiona, które mają swoje rytuały i używki poprawiające samopoczucie”. (ngp)

Piknik polonijny

1 czerwca 2013 odbył się kolejny Piknik Polonijny z okazji Dnia Dziecka, na terenie stanic harcerskich na Järvafältet w Järfälla. Tym razem pogoda dopisała lepiej niż w ubiegłym roku, w związku z czym i frekwencja była dużo większa. Piknik odwiedziło ponad 500 osób. W trakcie pikniku odbyły się występy muzyczne zuchów, harcerzy i harcerek z NHHP „LS-Kaszuby” oraz „Polskiego Ogniska Muzycznego” i Szkoły Polskiej. Odbył się koncert p. Margaretty Jabłońskiej, przy piosenkach której wszyscy bawili się wyciemieniem.

Miały miejsce różne gry i zabawy oraz konkursy dla dzieci, malowanie twarzy. Odbyły się również konkurencje dla dorosłych i młodzieży oraz bieg charytatywny pod hasłem „Powstanie Styczniowe”.

W trakcie całego pikniku funkcjonował bufet harcerski, ciasta, grochówka, grill, wata cukrowa i napoje. Można było odwiedzić stoiska Szkoły Polskiej i Polferries. Atrakcji dopełniły loterie fantowe i licytacje. (za: NHHP)

Stosowanie przemocy fizycznej lub psychicznej wobec innych osób jest karalne. Przepisy prawne dotyczące tego zagadnienia są jednoznaczne, a ich celem jest ochrona osób poszkodowanych. Przemoc domowa jest poważnym przestępstwem występującym we wszystkich grupach społecznych i wszystkich rodzajach związków rodzinnych. Jeżeli sam jesteś ofiarą przemocy domowej to powinieneś zwrócić się o pomoc do Policji.

Zanim padnie pierwszy cios

Nie ma nic złego w uderzeniu swojej żony lub dziewczyny – uważa co piąty dorosły Polak. Wyniki najnowszych badań są szokujące. Ale skłaniają do postawienia sobie pytania: czy ten policzek lub tamoto szturchnięcie można usprawiedliwić? Skoro założyła tę lateksową mini, to przecież sama się prosiła... „Takie powszechne panujące stereotypy mają dramatyczne skutki” – mówią psychologowie.

14% badanych stwierdza, że faceci są usprawiedliwieni w wywieraniu przemocy fizycznej, jeśli partnerka jest dokuczliwa lub zrzędlawa. Co dziesiąty dorosły uważa, że to w porządku, jeśli uderzy partnera, który flirtuje z innym. Problem przemocy domowej nie jest bynajmniej związany z konkretną grupą narodową. Występuje i w Polsce i Wielkiej Brytanii i w Szwecji. Na przykład połowa brytyjskiego społeczeństwa jest zdania, że kobieta jest przynajmniej częściowo winna bycia zgwałconą, jeśli nie powiedziała wyraźnie „nie”. Jedna trzecia myśli, że ponosi przynajmniej część odpowiedzialności za gwałt, jeśli była pijana. Jedna czwarta zaś twierdzi, że zgwałcona powinna wziąć na siebie część winy, jeśli miała na sobie seksowne ciuchy. Jedna trzecia dorosłych zna kobietę, która była ofiarą przemocy ze strony mężczyzny, którego zna.

Skąd się bierze przemoc domowa? **Dlaczego mężczyźni biją kobiety** (to niestety najczęstszy przypadek)? Odpowiedzi na takie pytania padają proste: **Ponieważ to najbardziej prymitywne zachowanie na jakie stać drugiego człowieka, który sobie nie radzi i nie chce radzić ze swoimi emocjami. Ponieważ jest to najprostszy i najbardziej prymitywny sposób wyładowania swoich agresji. Ponieważ człowiek taki nie panuje nad sytuacją i nad samym sobą.**

W Szwecji (i innych krajach skandynawskich) parokrotnie przeprowadzano badania dotyczące przemocy wśród osób o bliskich relacjach. Aż 90% wykroczeń tego typu dotyczy-

tem/-ną, pozostaje w bliskiej relacji ze sprawcą bez wspólnego zamieszkania, lub posiada dzieci ze sprawcą. Przepisy prawne dotyczące przemocy domowej obejmują również tzw. przestępstwa honorowe. Przepisy honorowe charakteryzują się tym, że dotyczą bezpośrednio osobę – często w rodzinie – która wedle rodziny, bliskich czy rodu znieśliła lub naraża na znieśławienie honoru rodzinę lub cały ród. Przemoc domowa może objawiać się w formie przemocy fizycznej, psychicznej lub sek-

sualnej. Mogą to również być sytuacje, w których jedno z partnerów grozi drugiemu, pozbawia wolności zamykając, lub przebywa w jego domu bez zgody na to. Przepisy przemocy domowej podlegają ściganiu z „oskarżenia publicznego”, co oznacza, że policja ma obowiązek przeprowadzić dochodzenie, a osoba poszkodowana nie może interweniować w prowadzone dochodzenie. Dochodzenie prowadzone jest przez prokuratora. W 1998 r. w życie weszła ustawa o przestępstwach przeciwko ograniczaniu wolności (szwedz. Lagen om fridskränkning) w tym przeciwko ograniczaniu wolności kobiet (grov kvinnofridskränkning).

Co jest przestępstwem?

Aby rozpocząć dochodzenie policyjne wymagane jest podejrzenie o popełnieniu przestępstwa podlegającego ściganiu z urzędu. Sytuację taką można rozpoznać, gdy np. napotkana osoba ma siniaki, rany lub inne obrażenia wskazujące na przemoc ze strony bliskiej osoby. Ofiara może również być narażona na przemoc lub groźby ze strony bliskiej osoby w postaci otrzymanych SMS-ów lub wiadomości elektronicznych (e-maili). Tego typu przestępstwa występują w każdej formie relacji, w każdej grupie społecznej i we wszystkich częściach kraju. Czyny te mają najczęściej miejsce w domach, dlatego też są trudno wykrywalne przez policję i inne organy ścigania. Powoduje to, że ingerencja i pomoc osobie poszkodowanej bywa trudna. W wielu wypadkach motywem przestępstwa jest zazdrość lub konflikty w związku z separacją lub rozwodem. Często dochodzi do tego alkoholu. Nierzadko, jedno z partnerów chce mieć władzę i kontrolę nad drugą osobą.

Dokładnej ilości poszkodowanych nie zna nikt, ale wedle statystyki Rady Zapobiegania Przestępstw (Brottsförebyggande radet - BRA), jedynie 25 procent ofiar zgłasza te przestępstwa. W 2011 roku na policję zgłoszono 35.035 przypadków, w których mężczyźni, kobiety oraz dzieci byli ofiarami przemocy. 69% zgłoszeń doty-

ło mężczyzn, którzy znęcali się nad kobietami. I w Szwecji i Norwegii aż 28% kobiet przyznawało, że ich wcześniejsi mężowie/partnerzy używali wobec nich siły fizycznej, w 16% przemoc miała podłoże seksualne.

Policja szwedzka rozpoczęła kampanię uświadamiającą, jakie zagrożenia pociąga za sobą przemoc domowa. Na stronach internetowych znajdziemy dokładne definicje tego zjawiska i porady jak w takich przypadkach postępować.

Co uznaje się za przestępstwo polegające na przemocy domowej? Przemoc domowa ma miejsce, kiedy ofiarą jest, lub była żoną/mężem, konkuben-

czyli ofiar maltretowanych przez obecnego lub byłego partnera.

Wiele osób narażonych na przestępstwo ze strony partnera przez długi okres pozostaje w tej relacji. Decyzja o pozostaniu w takim związku może mieć wiele powodów: miłość do partnera, obawa przed zostawieniem przez partnera, obawa przed konsekwencjami zakończenia relacji. Często przyczyną jest również bagatelizowanie przemocy przez ofiarę i „przymykanie oczu” na to, co się dzieje. Powodem do tego może być fakt, że długi okres psychicznego i fizycznego poniżania powoduje utratę własnej wartości. Ofiara wini siebie i uważa, że zasługuje na przemoc.

Istnieje kilka typowych sygnałów ostrzegawczych wskazujących, że w relacji istnieją problemy. Na stronie internetowej RFSL jest opublikowana lista z pytaniami, które mogą pomóc zidentyfikować najczęściej spotykane sygnały ostrzegawcze. Tutaj znajdują się również linki do innych organizacji, do których można zwrócić się z pytaniami i problemami, jeśli ktoś w twoim otoczeniu jest narażony na przemoc domową.

Z perspektywy policji nie ma żadnych wątpliwości: przestępstwa w bliskich relacjach należy zgłaszać. Pomimo tego, wiele osób ociąga się ze złożeniem zgłoszenia o przestępstwie. Ofiara może w dalszym ciągu kochać partnera, albo obawia się jego represji. Wspólne dzieci też mogą być powodem nie zgłaszania przestępstw, jak i również wydarzenia o charakterze osobistym i intymnym, wyrzuty sumienia, wstyd i obwinianie siebie za to co się stało.

Czasami ofiara obawia się, że czyni tego typu nie są wystarczająco poważne, aby nadawały się do zgłoszenia, lub że policja nie potraktuje sytuacji poważnie. Zgłoszenie mogą również złożyć inne osoby. Jeżeli podejrzewamy, że ktoś jest ofiarą takiego przestępstwa, może skontaktować się z policją, która dalej sprawdza, czy podejrzenia są podstawne.

Warto pamiętać o pewnych rzeczach, jeżeli żyjesz w relacji, w której jesteś narażony/-na na groźby, przemoc lub poniżenie:

- Opowiedz o swojej sytuacji przyjacielom, do których masz zaufanie. Będą mogli złożyć zeznanie o twojej opowieści, jeżeli dojdzie do sprawy sądowej.

- Skontaktuj się z grupą wsparcia dla kobiet lub mężczyzn. Również i te organizacje mogą być wsparciem, jeżeli dojdzie do sprawy sądowej.

- Prowadź dziennik i opisz w nim kiedy i w jakich sytuacjach jesteś poniżony/-na, kiedy Ci grożono lub bito, oraz w jaki sposób i które partie ciała zostały pobite.

- Nie pierz ubrań, które miałeś/-łaś na sobie podczas pobicia lub molestowania seksualnego.

- Dokumentuj swoje kontuzje fotografując je same, lub przy pomocy lekarza podczas obdukcji.

- Zachowaj ewentualne

groźby otrzymane na sekretarkę telefoniczną, na pocztę elektroniczną (e-mail) lub SMSem. Wyślij je dalej do swoich przyjaciół, którzy mogą je zachować – mogą stanowić ważny materiał dowodowy.

Wiele osób odczuwa lęk przed złożeniem zgłoszenia o przestępstwie, możliwe że jest to lęk przed sprawcą. Policja może dokonać oceny zagrożenia i ryzyka, w celu sprawdzenia czy istnieje potrzeba zapewnienia takiej osobie ochrony. Istnieją różne poziomy ochrony, w zależności od tego, jak wygląda obraz zagrożenia. Policja może udzielić porady, zapewnić monitorowanie i wsparcie różnymi środkami technicznymi, takimi jak pakiet ochrony w telefonie alarmowym z GPS i alarm dźwiękowy.

Inną możliwością jest przydzielenie osoby kontaktowej i rozmowy informacyjnej oraz porady dotyczące bezpieczeństwa. Policja współpracuje z innymi instytucjami społecznymi, które mogą zaoferować ochronę. Na przykład gmina może dać schronienie, a z ośrodka pomocy ofiarom można otrzymać wsparcie. Prokurator może również wydać zakaz zbliżania się do takiej osoby określonej osoby. Oznacza to, że osoba która nam grozi, nie ma prawa kontaktowania się z nami za pomocą telefonu, poczty elektronicznej itp. Większość komend policyjnych posiada tzw. koordynatora ds. ofiar przestępstwa, który może udzielić bliższych informacji na ten temat.

Można również uzyskać pomoc w formie świadczenia dla ofiar, ale warunkiem jest zgłoszenie na policję. Jeżeli złożone zostało zgłoszenie, istnieje również możliwość ubiegania się o dochodzenia odszkodowania od firmy ubezpieczeniowej.

Jak dokonać zgłoszenia? Jeśli Ty lub ktoś, kogo znasz jest ofiarą przestępstwa lub doświadczył pogroźek, należy to zgłosić na policję. Można zadzwonić na policję pod numer 114 lub 112 jeśli sytuacja jest pilna. Można również zgłosić się bezpośrednio na komisariat, w miejscowości w której mieszkasz. Jeśli chcesz, możesz też poprosić kogoś, komu ufasz o pomoc, np. przyjaciela lub kolegę. Po przyjęciu przez policję zgłoszenia zostaniesz wezwany na przesłuchanie, aby złożyć zeznanie. W zeznaniu powinno się znaleźć jak najwięcej szczegółów, o tym co się stało. Na jaką formę zastraszania, przemocy lub innych przestępstw zostałaś narażona? Przez kogo? Czy to trwa już długo? Czy są świadkowie? Czy ktoś Cię skrzywdził? W jaki sposób? Tego typu uwagi są ważne, aby poprowadzić sprawę dalej.

Co stanie się, jeżeli dochodzenie zostanie umorzone? Zdarza się, że dochodzenie zostaje umorzone z braku dostatecznych dowodów. Nie oznacza to jednak, że policja i prokurator nie dają wiary poszkodowanej osobie, ale że nie można dalej prowadzić dochodzenia, gdyż brakuje dowodów lub świadków potwierdzających zeznania ofiary. (opr. *ngp*)

Widziałem 15 tysięcy filmów!

NGP rozmawia z laureatem Nagrody Specjalnej POLONIKI 2013, Aleksandrem Kwiatkowskim.

— W wieku 29 lat wyjechałem z Polski do Szwecji, gdzie szczęśliwym zbiegiem okoliczności mogłem kontynuować swoje zainteresowania i pracę zawodową. W Polsce byłem dziennikarzem filmowym, w Szwecji z kolei pracowałem w Instytucie Filmowym. Specjalizowałem się w pisaniu o filmie polskim w Szwecji i szwedzkim w Polsce. W Polsce ukończyłem studia, najpierw dwa lata w Szkole Głównej Służby Zagranicznej, później zostałem „służbowo przeniesiony” na Uniwersytet i tam ukończyłem w 1957 roku studia historyczne. Ponieważ już wtedy moją pasją był film, więc ukończyłem także dwuletnie studium filmoznawcze w Instytucie Sztuki PAN. Już podczas pobytu w Szwecji studiowałem także w Instytucie Filmoznawczym na Uniwersytecie Sztokholmskim, rozpocząłem przewód doktorski, który niestety nie ukończyłem. Zdałem wszystkie egzaminy, ale nie napisałem pracy.

Film to nie jedyna Twoja pasja...

— Kiedyś szwedzki dziennikarz, w nawiązaniu do mojej pracy w Instytucie Filmowym – odpowiadałem także za dział filmowy w jednej z encyklopedii – zapytał mnie podczas wywiadu, czy film jest moim hobby? Odpowiedziałem: ależ skąd! Moje hobby to jest wspinaczka wysokogórska! Film, raczej pisanie o filmie, było przez całe życie moim zawodem. Hobby to są góry, chodziłem po nich turystycznie i wspinaczkowo. Czasami także pisałem o górach. Zresztą można to połączyć w taki sposób, że jest cały szereg filmów związanych z górami, o nich lubię pisać. Było to więc takie połączenie zawodu i hobby.

Czy liczyłeś kiedyś, ile filmów w życiu już widziałeś?

— Niemal od samego początku notowałem obejrzone filmy i mniej więcej wiedziałem ile filmów zobaczyłem. Prowadziłem taki wykaz od roku 1955, wtedy oglądałem paręset filmów rocznie. Gdzieś ten wykaz zgubiłem, ale w przybliżeniu widziałem około 15 tysięcy filmów. Nadal oglądam około 400 filmów rocznie. Sam uważam, że jest to trochę dziwne, bo jak czytam wywiady ze znanymi krytykami filmowymi i w Polsce i w Szwecji – między innymi z Jerzym Pławewskim, który kończy w tym roku 89 lat i Nilsen Petterem Sundgren, który ma 84 lata – to zawsze sądziłem, że tacy ludzie oglądali więcej filmów ode mnie. Jeździłi częściej na różne festiwale filmowe, tym czasem przyznają się do mniejszej ilości obejrzanych filmów.

Które filmy uważasz za najlepsze? Które wywarły na Tobie największe wrażenie?

— To trudne pytanie, bo to wrażenie miało miejsce wiele lat temu. Może prościej odpowiedzieć, który film uważam nadal za najlepszy: to chyba „Obywatel Kane” Orsona Wellesa. Boję się te wrażenia dzisiaj weryfikować, to znaczy oglądać te filmy ponownie, bo może będę musiał dokonać przewartościowania i to ogromne wrażenie kiedyś, dzisiaj osłabnie. Nie wiem. Poza wymienionym filmem z pewnością „Osiem i pół” Felliniego. Kiedyś brałem udział w jakiejś ankiecie, gdzie wytypowałem dziesięć najlepszych filmów świata. Wymieniłem film, do którego mam wielki sentyment „Piękności nocy” René Clair’a, który widziałem 6 razy i żadnego filmu nie wi-

działem więcej razy.

Wymieniasz filmy, które należą już do klasyki. Czy kiedyś kino było bardziej artystyczne?

— Kiedyś było bardziej wartościowe. Oczywiście, nadal powstają znakomite filmy. Zresztą bardzo trudno jest porównać współczesny film wybitnego reżysera z klasyką, która kiedyś robiła duże wrażenie i która stanowiła często przełom w rozwoju języka filmowego.

Jak oceniasz film skandynawski, szwedzki?

— Kiedyś mój stosunek był bardzo pozytywny. Szwedzi mieli kilka bardzo dobrych okresów: przełom lat 1910-1925, a potem lata 40-te i początek 50-tych. I jeszcze później przełom lat 60-tych i 70-tych. Teraz ta kinematografia szwedzka nie jest ciekawa, szybciej duńska.

W swoich recenzjach, które też ukazują się na łamach Nowej Gazety Polskiej, głównie koncentrujesz się na filmach nie tych kasowych, ale ambitniejszych....

— Ale to nie oznacza, że ja unikam tamtych komercyjnych filmów. Oglądam ich bardzo dużo, dla rozrywki, dla akcji. Rzadko jednak o nich piszę.

Często słyszy się narzekanie, że film polski jest nieobecny w Szwecji, a szwedzki w Polsce...

— Kiedyś była jakaś określona liczba filmów szwedzkich, które docierały do Polski – był Bergman. Polskie do Szwecji docierają sporadycznie, ostatni był chyba „Katyń” Wajdy. Dystrybutorzy uważają, że na filmy polskie w Szwecji nikt nie pójdzie.

KANCELARIA ADWOKACKA ADWOKAT JERZY MISIOWIEC

Sprawy cywilne, karne, rodzinne, spadkowe, odszkodowania, zakładanie i obsługa prawna firm, prawo pracy.
Pomoc w uzyskiwaniu zwolnienia z kosztów sądowych (rättshjälp, rättsskydd).

Adwokattfirman
Jerzy Misiowiec AB
KUNGSÅGATAN 33 - 5tr
111 56 STOCKHOLM
T: 08-679 65 31 Fax: 08-458 11 27

POMOC ADWOKACKA

SPRAWY
- rodzinne
- gospodarcze
- karne
- pracy

W Polsce
współpracujemy
z Kancelarią
adw. Zyty Babs

Adwokat
Andreas Bigosinski
08-667 20 21

Adwokat
Douglas Bigosinski
08-663 20 40

Adwokat
Anita Bigosinska
08-663 40 22

KARLAVÄGEN 47 B 114 49 STOCKHOLM

CZYNNE CODZIENNE

Wysyłka
0 - 30.000 SEK
tylko
60 SEK

Oferujemy najlepszy kurs
wymiany w Szwecji!
Najwięcej zadowolonych
Klientów! Wypłata pieniędzy
w gotówce w ciągu
24 godzin lub na konto
(w złotychkach)
Odbiór pieniędzy
w każdym miejscu w Polsce
za pośrednictwem
Banku Pocztowego!

MALMÖ
Södra Skolgatan 41
Tel: 040-97 95 32

SZTOKHOLM - SKÄRHOLMEN
Bredholmsgatan 18
Tel: 08-710 60 02

PRZEKAZY PIENIĘŻNE DO POLSKI

MONEY EXCHANGE
SKANDINAVIEN AB

Polska firma
SK STÄLLNINGAR
oferuje wynajem
rusztowań fasadowych
oraz **aluminiowych przejezdnych**.
Uprawnienia szwedzkie do montażu
i demontażu.
Posiadamy plandeki, siatki,
zadaszenia, kontenery, transport.

Informacje: 0737 104 389
www.skstallingar.pl

Junos Redovisningsbyrå AB

Mariusz Pierzyński

Członek: Sveriges
Redovisningskonsulters Förbund
(Szwedzki Związek Księgowych
i Rewidentów Podatkowych)

Molkomsbacken 28

123 33 Farsta

T: 08-609 05 38 (godz. 9-17)

Fax 08-604 20 50

info@junos.se

www.junos.se

- Bezpłatne porady telefoniczne!
  - Bieżąca księgowość
- Rozliczanie VAT • Bilanse, bokslut
- Sprawozdania roczne do Urzędu Patentowego • Doradztwo podatkowe
  - Deklaracje podatkowe
- Firmy jednoosobowe - enskilda firmor
  - Spółki handlowe - handelsbolag
  - Spółki akcyjne - aktiebolag

JUNOS AB

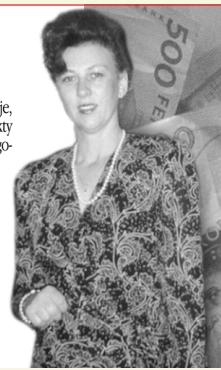
Pomoc przy rozpoczęciu
własnej działalności gospodarczej

MAKOWSKI REDOVISNING & CONSULTING

Enskilda firmor, HB, KB, AB – księgowość, deklaracje,
tworzenie nowych firm w Szwecji i w Polsce. Kontakty
z urzędami państwowymi, bankami, firmami leasingo-
wymi, biurami notarialnymi. Doradztwo prawne.

Mariola Makowski
Revisor

Tel/Fax: 08 658 4343
Mobil 0703 607 575

KANCELARIA PRAWNA jur kand Anna Cieślak

Pomoc prawna w sprawach odszkodowaw-
czych, ubezpieczeniowych, sprawy
pobytowe. Odszkodowania powypadkowe
(trafikskador). Odszkodowania w sprawach
karnych. Skuldsanering. Sprawy urzędowe.
Prawo rodzinne, Prawo spadkowe. Porady
ogólne. Pomoc w odzyskiwaniu zwolnienia
z kosztów sądowych (rättshjälp, rättsskydd)

T: 0707 553 810

MBL

Redovisning
& Konsulting AB

- ▶ Księgowość, administracja, rejestracja
wszystkich rodzajów firm.
- ▶ Doradztwo ekonomiczne.
- ▶ Sporządzanie årsbokslut, årsredovisningar.
- ▶ Sporządzanie deklaracji rocznych
osób prywatnych i firm.
- ▶ Pomoc w załatwianiu spraw
w urzędach szwedzkich.
- ▶ Bezpłatne konsultacje dla stałych klientów.
- ▶ Przystępne ceny

Bożena Ziemia
Teknologatan 5, 113 60 Stockholm
T: 08-30 40 80
bozena@mb-redovisning.se

BIURO RACHUNKOWE

KONSULTBYRÅ REDOVISNING SKATTERÅDGIVNING & JURIDIK
FIL KAND JACEK MORAWSKI 0739 753 346

Zakładanie oraz bieżąca obsługa firm. Księgowość. Deklaracje. Optymalizacja
obciążeń podatkowych, F-skatt. Marketing. Kontakty ze wszystkimi urzędami.
Pomoc w kredytach, zatrudnieniach, ubezpieczeniach i sprawach socjalnych.
Pobyty w Szwecji. Doradztwo prawne

OGŁOSZENIA DROBNE

SPRZEDAM

gorsety elastyczne wzmacniające kręgosłup,
kurtki futrzane, torby podróżnicze, walizki,
kasety do nauki języka angielskiego i szwedzkiego
T: 08-720 16 88

POMOC w konwersacji w języku szwedzkim
T: 08-720 16 88

PSYCHOTERAPIA

EWA RAJ

leg. psycholog
leg. psychoterapeuta

depresje
lęki i stres
problemy
w relacjach

Krukmakargatan 5
Sztokholm
T: 0707 769 882

ELMA SCHOOL

SZKOŁA PODSTAWOWA KLASY 0-9

DLACZEGO MY?

- Jesteśmy międzynarodową szkołą podstawową pracującą
według szwedzkiego programu.
- Nauczamy w zarówno języku szwedzkim jak i angielskim.
- Oferujemy zajęcia indywidualne oraz klasy przygotowawcze
w zależności od potrzeb językowych uczniów (nie wymagana jest
wcześniejsza znajomość języka szwedzkiego czy angielskiego -
pomoc nauczyciela polskojęzycznego).
- Posiadamy wykwalifikowaną i zaangażowaną kadrę nauczycielską.
- Bezpieczeństwo i przyjazna atmosfera.

POSIŁKI

- Nieodpłatnie serwujemy trzy posiłki dziennie
(śniadanie, ciepły lunch oraz owoce).

TRANSPORT

- Oferujemy bezpłatny transport do szkoły oraz do domu naszymi
szkolnymi autobusami

Elma School
w Skarpnäck klasy 0-6

Luftskeppsgatan 17
128 32 Skarpnäck

Tel. 08-448 10 47
Mob: 073 526 08 08

Elma School w Rågsved klasy 0-9

Rågsveds Skolgränd 8, Hus C
124 65 Bandhagen
Tel. 08-605 80 70
Mob. 070 733 1047

Informacja w języku polskim:
Wioleta tel. 07 351 00 158
email: elmaschool@yahoo.com

Tylko teraz
wyślij pieniądze
do Polski już od
45 SEK*

Nowy Serwis - Przekaz
Następnego Dnia

Do odbioru w ponad **7500**
placówkach na terenie całej Polski

Odbierz z:

I gdziekolwiek zobaczysz
znak MoneyGram

*Opłata 45 SEK dotyczy przesyłki do 1000 SEK do Polski przy odbiorze następnego dnia. Poza opłatami za przekaz, kurs walutowy ustalony przez MoneyGram lub jego przedstawiciela również będzie stosowany.
**Bank BGZ, Bank Pocztowy, Grupa BPS są agentami MoneyGram International Limited świadczącym usługi przekazów pieniężnych. MoneyGram International Limited jest autoryzowaną instytucją płatniczą regulowaną przez Financial Conduct Authority. MoneyGram i kula ziemską są znakami handlowymi firmy. © 2013 MoneyGram. Wszystkie prawa zastrzeżone.

Największy surrealistyczny obiekt na świecie

Czas bywa okrutny wobec dzieł sztuki, tak literatury jak i prac plastycznych. Te które fascynowały i wzruszały całe pokolenia nagle stają się wyblakłe i bez znaczenia. O ironio bywa i tak, że trwalsza oraz ciekawsza od właściwych dokonań twórcy okazuje się jego rezydencja.

Piotr Cegielski

Zjawisko: dom artysty jako samodzielna kreacja znane było już w renesansie, rozwijało się na fali romantyzmu końca XVIII wieku, popularne stało się w XIX w., zaś dostrzeżane i doceniane przez krytyków pod koniec wieku XX. Równocześnie dostrzeżono w nich ogromny potencjał turystyczny.

Takie artystyczne siedziby, które są dziś nieodpartym magnesem dla podróżników kreowali pisarze, np. oniryczno-surrealistyczno-kiczowate *Il Vittorale* stworzone przez włoskiego pisarza i poetę Gabriele d'Annunzio nad jeziorem Garda, kompozytorzy: wy-

właściciela niekoniernie kojarzące się ze sztuką wysoką, niejednokrotnie mocno ekscentryczne.

Kiedy mamy do czynienia z artystą, który happenin-giem i grą uczynił praktycznie całe swoje związane nierozdzielnie życie zawodowe oraz prywatne, a w dodatku odniósł sukces finansowy, możemy być pewni, że jego dom będzie właśnie taką kreacją. Co więcej, nie poprzestanie na zwykłym apartamencie czy willi, poszerzy obszar swojego domu o prawdziwy pałac z ogrodem, dodając na deser cały gmach teatralny. O kim mowa? Oczywiście o Salvadorze Dalí.

Cadaqués, Púbol, Figueres – w tym trójce, na północ od Barcelony, o bokach długości trzydziestu paru – czterdziestu paru kilometrów – zawierają się siedziby, ba, cały dom-świat katalońskiego artysty. Kolejne „stacje” podróży jego rozpasanej wyobraźni. Życie, praca, kreacja, gra, stapiają się w nich w jedno. Od kilkunastu lat można zwiedzać już je wszys-

netę samozwańcze autodeklara-cje geniuszu Dalego, nie zdając sobie sprawy, że jej autor owszem był geniuszem, ale przede wszystkim marketingu, reklamy, pi-aru, nota bene zanim jeszcze wymyślono te terminy. Artystą był zdolnym, a nawet wybitnym, o czym świadczy choćby jego przedsurrealistyczne malarstwo, np. impresjoni-styczno-kubizujący *Port Alguer* w Cadaqués z 1923 lub 1924 r. lub portret siostry z 1925 r., podobnie jego pierwsze, wówczas jeszcze w pełni spontani-czno-obsesyjne prace surreali-styczne. Był zresztą nie tylko malarzem, przede wszystkim był fenomenalnym rysowni-kiem i ilustratorem, a także bar-dzo utalentowanym grafikiem prasowym oraz projektantem, dziś powiedzielibyśmy: desig-nerem.

Ale przecież to nie te po-jedyncze mistrzowskie prace wzbudzają największy zach-wyt i poruszenie wśród piel-grzymujących po Trójce Da-lego, którzy akurat po tych ob-razach o niewielkich formatach przelatują szybko wzrokiem. To nie przy nich przystają, nie przy nich fotografują się z ro-dzinami. To nie one zdobią ku-beczki, breloczki, prasolki, mas-kotki, pocztówki masowo wy-kupowane w niezliczonych sklepach pamiątkarskich obra-stających muzea Dalego. Naj-większe powodzenie mają pra-ce i instalacje duże, ogromne, krzykliwe i kiczowate. A tych nie brakuje. Widzowie są zach-wyceni tym co widzą w Figue-res, wreszcie trafili do muzeum, w którym wszystko im „się po-doba”! Czasy, kiedy twórczość Salvadora Dalí szokowała, daw-no minęły, surrealizm stał się częścią pop-kultury. Paradoks-alnie, ale nieprzypadkowo, po pierwszym szoku nowości, wi-dzowie pokochali produkcję, którą z siebie lawinowo wyrzu-cał.

Dalí, jak przystało na człowieka o nieprzeciętnej inte-ligencji, już na początku lat 30. zorientował się, iż surrealizm pojmowany w sensie dosłow-nym, zdefiniowanym przez Bretona, wyczerpał swe krea-tywne możliwości. Ale wiedzę tę starannie zachował dla siebie.

Dostrzegł wyraźnie, że gra, swobodna zabawa archetypami sztuki przefiltrowanymi przez własne obsesje, zarejestrowane wizje senne, halucynacje, czy ekshibicjonistyczne strumienie podświadomości – te elementy, które legły u podstaw jego wczesnych surrealistycznych prac, to składniki dobrze się sprzedające. Nieważne więc, iż rychło zatraciły swą świeżość i walor spontanizujący, nieisto-tne zatem, że surrealiści w dru-giej połowie lat 30. wykluczili go ze swego grona, zarówno z powodów artystycznych, jak i jego pierwszej, naiwnej może, ale nieukrywanej przecież fas-cynacji hitleryzmem oraz fran-kizmem.

Początkowo znajdował klientów wśród nowobogackich snobów, powstała nawet grupa kolekcjonerów jego prac o naz-wie Zodiaque, wystarczali na-wet pojedynczy klienci i spon-sorzy, byle z grubymi portfela-mi. Podpisywanie in blanco ty-sięcy (podobno było ich nawet 400 tysięcy!) pustych arkuszy papieru do druku grafik przy-szło dopiero później, otwierając pole do zalewu fałszerstw, po-dobnie jak produkcja perfum, czy kubeczków i breloczków. Są nawet krytycy sugerujący, iż to sam Dalí zachęcał współ-pracowników do oszustw.

Połączenie skrajnego nar-cyzmu z ogromną ciekawością świata oraz niepokorną wyobraźnią sprawiło, iż Dalí bardzo szybko przestał roz-dzielać życie od tworzonej przez i wokół siebie fikcji, zgo-dnie z zasadą swej „paranoi-czno-krytycznej” metody. Całe jego życie, stało się – na dłuższą metę – powielejącą się, niestety – metodą.

Lecz ta artystyczna klę-ska nie oznaczała porażki ryn-kowej, przeciwnie. W końcu to właśnie Dalí stał się dla masowej publiczności synonimem, ikoną pojęcia: surrealizm. Nie Ernst lub Margitte, nie mówiąc już o prawdziwym guru i ojcu tego ruchu André Bretonie, lecz wła-snie fałszywy jego idol: Salvador Dalí. To on odgadł, że prze-ciętny odbiorca nie oczekuje od sztuki głębszych treści, zada-wania mu filozoficznych pytań, nie pasjonuje go tropienie po-

mieśmy tu rezydencje *Wahn-fried* Richarda Wagnera w Bay-reuth oraz *Ainola* Jeana Sibeliusa w Järvenpää pod Helsinkami, architekci, a zarazem projek-tanci wnętrz, czego znakomitym przykładem jest willa *La Nouvelle Maison* Henry'ego van den Velde w Tervuren na przed-mieściach Brukseli lub dom Vic-tora Horta w centrum stolicy Belgii, rzeźbiarze: zapierający dech położeniem i dynamizmem prac *Millesgarden* Carla Millesa na skalistej wyspie Lidingö koło Sztokholmu, wreszcie, last but not least, malarze jak np. wiejski *Sundborn* Carla Larssona w prowincji Dalarna.

Często są to dzieła zde-cydowanie wizyjne, niekiedy formalnie rzecz biorąc „ama-torskie”, bo ze sfery nienależącej do głównego nurtu zainteresowań i dokonań artysty, ale tym bardziej interesujące dla badaczy, czy choćby tylko wielbicieli ich twórczości. Cza-sem są dokonaniem w pełni au-torskim – od projektu architek-tonicznego po wyposażenie wnę-trz i ścian oraz ogrodu lub parku w dzieła własne lub cu-dze. Czasem tylko nową aran-żacją już zastanej przestrzeni. Niekiedy są kongenialnym uzu-pelnieniem, przedłużeniem opus vitae i stylu artysty, kiedy indziej zaś kompensują niespeł-nione talenty, plany, marzenia lub uosabiają estetyczne gusta

Dom artysty w Portlligat. Surrealizm okazał się kurą znoszącą złote jajka. Fot. Autora

ekono.se
Advanced Proactivity AB

Chcesz mieć swoje
deklaracje
złożone na czas?

Zadzwoń do swojej nowej księgowej

0707945741

Kanngjutargränd 50
Vällingby

info@ekono.se

www.ekono.se

08-42 00 11 22

Medycyna estetyczna
Wypełnianie zmarszczek
Makijaż permanentny
Botox
Kosmetyka
Zabiegi laserowe:
żenujące owłosienie
czerwone naczynka krwionośne
Mikrodermabrazja:
fotoodmładzanie
Mezoterapia

Nyrogatan 62
T-Stadion
0762 739 599
www.krbeautycenter.se

Kosmetologia
Laser IPL, Botox
Medycyna Estetyczna
Makijaż Permanentny
Fryzjerstwo
Studio Pielęgnacji Paznokci
Air Brush Make Up
Masaż Klasyczny
i Gorącymi Kamieniami

T: 0704 872 214
Ekensbergsv. 95
T- Sundbyberg lub
T- Neckrosen
www.hbplanet.se

Health & Beauty Planet

NOWY ADRES!

GABINET DENTYSTYCZNY

dr Dorota Leśniewska-Lind
Pogotowie bólowe 24 H
Higienistka.
Estetyka, protetyka, wybielanie.
Przystępne ceny

Kungstengatan 9
w centrum Sztokholmu
T: 0704 961 682 08-411 80 40
www.dorotealind.se

Opalaj się

● 20min - 40 kr
● 25min - 50 kr
● 30min - 60 kr

100m od T-bana Hornstull - Långholmsgatan 26 | 6-23 |

APOLLO SOL

www.apollosol.se

AKUT MOTTAGNING 24H
Zapraszamy nowych pacjentów na bezpłatny przegląd. Najlepsze materiały, wysoka jakość usług, nowoczesne wyposażenie, niższe ceny!

GABINET DENTYSTYCZNY

DR KRZYSZTOF WRÓBLEWSKI
Tunnlandsv. 93 bv T-Brommaplan
T: 0762 175 185 T: 0707 555 810

Nyrogatan 62
T-Stadion
Aleksandra: **0707 976 415**
Elżbieta: **0704 225 332**

Manicure
Wzmacnianie paznokci u rąk i nóg
żelem Bio-sculpture

Pedicure medyczny
Korekcja wrastających
paznokci (klamry)
Usuwanie odcisków

Endermologia LPG

ROMANA RYŃIAK
Huvudstagan 11
SOLNA
T: 08-278200

Lekarz stomatolog

Ektorps tandläkare
Quality Dental Care

dr Ewa Twarowska-Boruch
NACKA - Ektorpsvägen 4

Wszelkiego rodzaju usługi dentystyczne.
Najlepsza jakość. Najniższe ceny
w Sztokholmie i okolicy.
Jesteśmy podłączeni do F-kassan.

Mob: 073 566 23 30
Tel: 08 716 39 03

GRACE TJEJGYM

CEZARY HENZEL
REHABILITACJA
MEDYCZNA
FIZKOTERAPIA

Posiadamy umowę
z Försäkringskassan

ÖSTERMALMSGATAN 101
T-Karlaplan
Telefon: 08-654 49 54

HENZEL SJUKGYMNASTIK AB

INTERNISTA GINEKOLOG
dr Jerzy Bełowski

prywatny gabinet ginekologiczny
T: 08 28 45 00
Mob: 0707 913 118
(08:00-20:00)
Järnvägsgatan 38
175 35 Sundbyberg
T-Sundbyberg

Analizy krwi i moczu na miejscu. USG, niepłodność, nadżerki. Wizyta nawet tego samego dnia (w nagłych zachorowaniach)

ÖSTERMALMS TANDKLINIK AKUT 24 H

Klinika dentystyczna
w centrum Sztokholmu.
Leczenie stomatologiczne,
chirurgia, protetyka, estetyka.
Nagle przypadki nawet w weekendy.

Artillerigatan 10
Stockholm
T: 08 662 16 86

LA VIDA LASER CLINIC SPECJALNE 20 lat
ceny i oferty

POSIADAMY 5 LASERÓW NAJNOWSZEJ TECHNIKI LASEROWEJ

ALEXANDRIT LASER - usuwa żenujące owłosienie, plamy pigmentowe, tatuaże
KTP LASER - naczynka krwionośne, rumień, czerwone znamiona skóry
CO2 LASER - brodawki wirusowe, kurczaki, znamiona skórne, włókniaki
ERBIUM YAG - LASER - zmarszczki, bruzdy, blizny potrądzikowe

NOWOŚĆ LASER FRAKCYJNY CO2
- najnowsze na świecie osiągnięcie w dziedzinie medycyny estetycznej, w celu rewelacyjnego odmładzania i regeneracji skóry.
Efektem działania jest również wygładzanie zmarszczek, rozstępów, blizn, rozszerzonych porów i przebarwień

Ewa Lucard
Dipl. med. Laserspecialist

Styrmansgatan 52
① Karlaplan - Stockholm
08-666 98 48
www.lavida.se

Makijaż Permanentny | Mikrodermabrazja | Mezoterapia
CZŁONEK SZWEDZKIEGO TOWARZYSTWA MEDYCZYNY LASEROWEJ

gardło krtan zatoki nos
chrapanie niedrożność nosa ból głowy
migdałki

SPECJALISTA LARYNGOLOG LARYNGOLOGIA DZIECIĘCA
dr Stefan Rykowski
specjalista laryngolog

Przychodnia i zabiegi ambulatoryjne
Väsby Läkargrupp
Kanalvägen 1 A - 5 piętro
Upplands Väsby (Infra City)
www.vlg.se

Telefon (repcja): 08-594 210 40

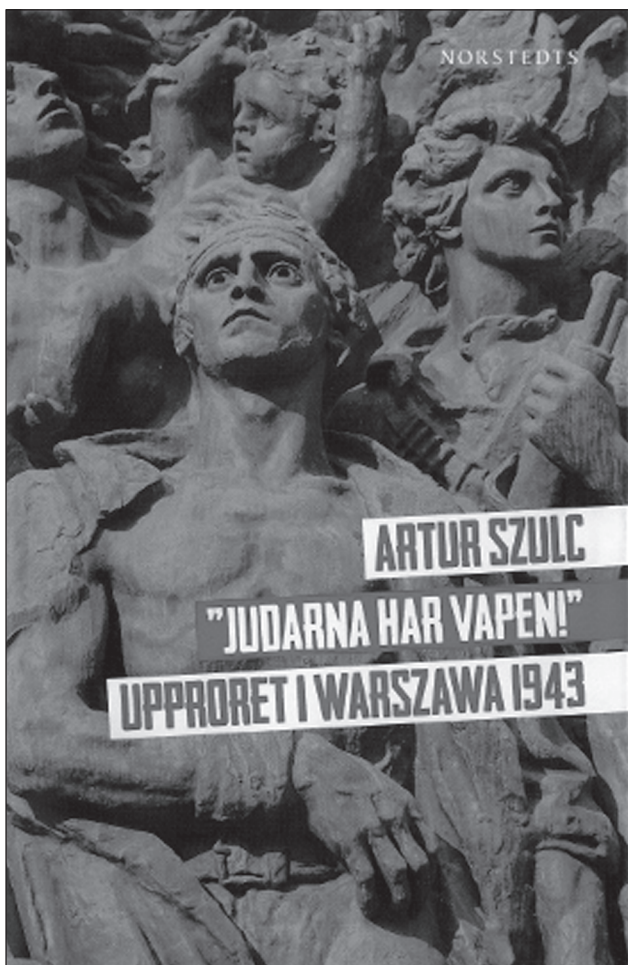
NOWY ZAKŁAD FRYZJERSKI

Masz problem z włosami?
Nie wiesz jak o nie zadbać?
Przyjdź do nas na darmową profesjonalną konsultację!
OFERTA WAŻNA DO KOŃCA CZERWCA

Oferujemy pełen zakres usług fryzjerskich: strzyżenie damskie i męskie, farbowanie, balejaże, pasemka, fryzury okolicznościowe.

SUPER CENY!
strzyżenie męskie: 150:-
strzyżenie damskie: 180:-

Bjursätragatan 106
Rågsved
T: 0707 335 513
www.modeklipparen.se

Szwedzka monografia powstania w getcie warszawskim

Piąta w bogatym już dorobku historyka Artura Szulca książka poświęcona jest, w dobrze dobranym momencie 70-letniej rocznicy, powstaniu w getcie warszawskim (19.4-16.5.1943). Przywilejem i wygodą autora była możliwość oparcia się na wszystkich dotychczasowych opracowaniach i źródłach, także polskojęzycznych. W zestawieniu z nimi (patrz obszerna bibliografia) objętość pracy Szulca jest skromna, ale dobrze dopasowana do potrzeb szwedzkiego rynku wydawniczego i zainteresowania czytelniczego w tym zakresie.

Autorowi powiodło się wyważenie różnych, niekiedy kontrowersyjnych faktów i akcentów wywodliwych z bogatego materiału. Na szczególne podkreślenie zasługuje obszerna rekapitulacja udziału w powstaniu Żydowskiego Związku Wojskowego (ZZW), ustępującego do niedawna szerzej znanej ŻOB (Żydowskiej Organizacji Bojowej). Fakt ten zawdzięczamy w dużym stopniu zarówno

temu, że z bojowców ZZW prawie nikt nie przeżył jak i wywołanym pobudkami ideowymi przemilczeniem w książkach i wywiadach przede wszystkim Marka Edelmana, a także Icchaka Cukiermana ('Antek') i Simchy Rotema ('Kazik'), w dużym stopniu kształtującym obowiązujący kanon i obraz powstania.

ZZW wywodził się z Betaru, młodzieżowej organizacji sjonistów-rewizjonistów Włodzimierza Zabotyńskiego, i

Edelman – przyparty do muru w jednym z późnych wywiadów – nie waha się określać ich mianem faszystów. Ich udział w pierwszej fazie powstania był jednak znaczny (w rejonie Placu Muranowskiego). Te fakty zaczęto nagłaśniać po roku 2000, ale już z drugiego wydania monografii powstania pióra Bernarda Marka (1959) dowiadujemy się sporo o ZZW, a te same fakty były częściowo obecne już w wydaniu o 5 lat wcześniejszym, choć nazwa ZZW ze względów cenzuralnych paść nie mogła.

Szulc ciągnie powstanie aż do końca kwietnia 1943, powołując się na pewne angielskojęzyczne opracowania, co w świetle aktualnej historiografii nie jest do końca dowiedzione. W sumie jednak duża uwaga poświęcona ZZW uznać trzeba za chwalebna.

Przykre wrażenie robi natomiast afera rozpętana wokół książki i prowadząca do odwołania wieczoru autorskiego w Żydowskim Centrum w Lund (podobny odbył się bez zakłóceń i bez dyskusji w Sztokholmie). Zarzuty, sformułowane w recenzji niejakiego Gregora Flakierskiego w piśmie "Allehanda.se" (15 maja 2013), dotyczą w głównej mierze właśnie jej wyważonego charakteru. Gdy Szulc podaje zgodnie z prawdą, że w latach 1918-1935 miał miejsce w Polsce rozkwit żydowskiej kultury, który dopiero po śmierci Piłsudskiego obrócił się w pogromy i getto ławkowe, budzi to

Artur Szulc

nieusprawiedliwione wątpliwości. W istocie ów rozkwit trwał aż do wybuchu wojny, np. w dziedzinie filmu w języku jidisz. Trwał mimo i obok numerus clausus i nullus. Te istotnie paskudne działania endecji i ONR-u, mające na celu ograniczenie wpływów żydowskiej palestry i służby zdrowia, jednak nie przekładały się na równoczesną wysyłkę już działających lekarzy i adwokatów do Berezę Kartuskiej (a wzory w tym kierunku – i dalej – istniały za zachodnią granicą).

Unikająca stronniczości i skrajności, neutralna postawa Artura Szulca to jedna z podstawowych zalet jego książki.

Aleksander Kwiatkowski

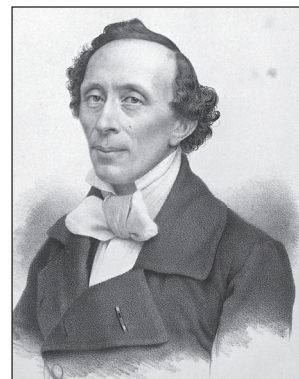
Artur Szulc: Judarna har vapen! Upproret i Warszawa 1943. Nordstedts, Stockholm 2013, 228 s.

Za życia był pośmięskiem, ale tylko w rodzinnej Danii. Niezgrabny marzyciel gdy zyskał światową sławę pisarza dla dzieci był rozgoryczony, bo ambicje miał wieksze. Chciał pisać dla dorosłych! Napisał 156 bajek, będących dziś w większości częścią kanonu literatury dziecięcej, ale i 6 powieści, 47 sztuk teatralnych i 1000 wierszy. Był właściwie poetą. Hans Christian Andersen, to najpewniej najpopularniejszy Duńczyk na świecie a jednocześnie postać w pewien sposób tragiczna.

Urodził się w 2 kwietnia 1805 roku w Odense w Danii. W mieście jest oczywiście pomnik pisarza ale i kilka innych pomników poświęconych jego bajkom jak jednonożemu Cynowemu Żołnierzowi czy Nowym Szatom Króla.

Ojciec był czeladnikiem szewskim a niepiśmienna, religijna i przesądna matka pracowała jako służąca. Nie wiadomo dziś, w którym domu urodził się Hans Christian, ale istnieje muzeum w małym domku jego dzieciństwa, w którym mieszkał z rodziną od drugiego do czternastego roku życia. Ojciec samouk i również trochę marzyciel, robił jednakowi zabawki i kukielki do domowego teatrzyku, czytał Szekspira i opowiadał bajki. Dostrzegł w nim samotnika i zapewne tym rekompensował synowi jego odmiennosc. Mały Hosi – jak w skrócie nazywają pisarza od pierwszych liter jego imion, gdyż Andersenów w Danii i Skandynawii są tysiące – nie miał przez całe życie prawdziwych przyjaciół. Był dzieckiem wrażliwym a z racji niedostatków czy wad swej budowy, zawsze pogardzanym dziwolągiem.

Był jasnowłosym, wysokim, kościstym chłopakiem o wielkich stopach, olbrzymich dłoniach kończących zbyt długie ręce. Chudą twarz „ozdabiał” długi nos a nad nim szparki powiek skrywały ruchliwe oczy. Ojciec nie zmuszał go do niczego, lecz starał się pokazywać i objaśniać otaczający chłopca świat. Zabierał syna na wycieczki do lasu czy wyprawy do miasta a nawet do teatru. Hosi obejrzał jakąś sztukę teatralną w wieku 7 lat i być może wtedy postanowił zostać aktorem. W szkole uczył się dobrze, ale był wciąż wyśmiewany, co pogłębiało jego stan wyobcowania i skłonności do marzycielstwa. Samotność była powodem jego nadmiernej wrażliwości a zbyt poważne jak na jego wiek lektury prowadziły do częściowej utraty kontaktu z rzeczywistością. Gdy zmarł ojciec, jedenastoletni Hans Christian już wiedział, że zo-

stać sławnym człowiekiem, zwłaszcza, że jego wielką życiową karierę przepowiedziała matce jakaś wróżka.

Matka najęła się do pracy jako pracznica, a on zmieniał szkoły, bo wszędzie drwiono z jego wyglądu i fantastycznych teorii. Nie utrzymał się dłużej w żadnej pracy, więc siedział w domu i czytał książki lub pisał naiwne sztuki teatralne.

Chciał wiedzieć wszystko, chciał być tancerzem, aktorem, pisarzem, śpiewakiem... Gdy uczył się krawiectwa i introligatorstwa wiadomo było że nie dotrwa do końca terminu. Ponad wszystko chciał być sławny, więc matka wysłała go do stolicy.

W Kopenhadze skompromitował się wielokrotnie, próbując przekonać stosunkowanych ludzi do swych talentów. Parę razy wyrzucono go po prostu za drzwi lub ostro skrytykowano teksty, ponieważ nie potrafił poprawnie pisać. Znaleźli się jednak życzliwi ludzie, których ujmował ten niewątpliwie utalentowany odmiennic o miłą osobowość.

Dania jest małym morskim krajem gdzie wszędzie jest blisko, a z każdego miejsca nie jest dalej do morza niż 50 km. Możliwe, że 150-200 lat temu, łatwiej było życzliwym dotrzeć do znanych duńskich literatów

czy nawet następcy tronu z prośbą o protekcję. Wreszcie siedemnastoletnim Hosim zainteresował się jeden z dyrektorów Teatru Królewskiego Jonas Collin wysyłając go do szkoły w mieście Slagelse. Wszystko by się dobrze toczyło, gdyby nie porywczy nauczyciel, niejaki Meisling. Nie rozumiał i nie chciał zrozumieć inności Hansa Christiana, traktując go jak idiotę, co z kolei przywoływało Hosiemu myśli samobójcze.

Byli jednak przy nim ludzie prawdziwie życzliwi, którzy mimo swej łaskawości nie chcieli się z nim przyjaźnić, chociaż Hosi uważał ich za przyjaciół. Poznał wtedy wielu znakomitych duńskich intelek-

Bajkowy dziwak czyli Brzydkie Kaczątko

tualistów i napisał (1827) przełomowy w swym życiu wiersz „Umierające dziecko”, zwracając na siebie uwagę krytyki. Wreszcie w 1828 roku Hosi zdał egzamin maturalny a w rok później egzamin z filozofii na Uniwersytecie w Kopenhadze.

Hans Christian wiąże w przesady wyjął zapewne z rodzinnego domu. Nie jadał mięsa wieprzowego i słodkich zup. Nie tylko wierzył w czarnego kota zwiastującego nieszczęście, ale cierpiał na pożarową fobię. Na spotkaniach towarzyskich usadawiał się na krześle najbliższym drzwi a w kufrze podróżnym (podróżował jako znany pisarz po Europie bardzo dużo) miał zawsze kłęb sznura, bowiem bał się uwięzienia w płonącym domu. Bał się morskich podróży jak i zakopania żywcem. Stąd na nocnym stoliku zostawiał kartkę: „Śpię lub jestem w letargu!”

Pierwszy tomik bajek napisał w 1835 roku. O swoim życiu również wiele napisał w pamiętnikach. Był niezwykle nieśmiały, łatwo się wzruszał, miał wielkie serce i był wyrozumiały. Bał się psów i przecią-

gów, był religijny i nikim nie pogardzał. Wszystkim wybaczał, tak jak spotkanemu po 10 latach sadystycznemu nauczycielowi Meislingowi, gdy ten przyznał się do swych błędów. – Pana jest chwała a mój wstyd – przyznał nauczyciel i Hosi mu wybaczył.

Nie założył rodziny i dziś może gdzieś żyją w nieświadomości dalekiego pokrewieństwa z pisarzem jacyś powinowaci, gdyż matka Hansa Christiana miała z pewnym garncarzem nieślubną córkę Karen Marie, zanim wyszła za mąż za ojca. O 6 lat starszą od siebie, Hosi odnalazł i odwiedził kiedyś w Kopenhadze. Była praczką. Więcej o niej nie wspominał.

Thomas Mann interpretując jedną z bajek odkrył, że Hosi był homoseksualistą i wielu tę hipotezę powtarza do dziś. Tymczasem w pamiętniku „Baśń mojego życia” zapisał wiele zdań świadczących o jego pożądaniu i miłości do kobiet. Wielokrotnie był zakochany, raz nawet w Jenny Lind, szwedzkiej śpiewaczce. Znane są co najmniej dwie kobiety, które

być może były jego Muzami. Gdy Hansa Christiana po śmierci w 1875 roku oblekano w śmiertelne ubranie, odkryto na piersi woreczek z listem i adnotacją „Spalić nie czytając!”. To był list od kobiety.

Wspomniany dyrektor teatru zgodził się na pochowanie Hosiego w grobie rodziny Collin w Kopenhadze.

Tadeusz Urbański

PRZEWÓZ OSÓB PRZESYŁEK I BAGAŻY

luksusowymi mikrobusami na trasie
Kraków ♦ Szczecin ♦ Sztokholm

przez:

Katowice, Opole, Wrocław, Legnicę, Lubin,
Zieloną Górę, Gorzów Wielkopolski

Najtaniej

Najszybciej

Zawsze na czas

SZCZECIN-SZTOKHOLM
Wtorek, Piątek, Sobota

SZTOKHOLM-SZCZECIN
Środa, Piątek, Sobota, Niedziela

KRAKÓW-SZTOKHOLM
Wtorek

SZTOKHOLM-KRAKÓW
Sobota

 MaxPol
PRZEWÓZ PASAŻERSKIE

www.maxpolprzewozy.pl

TEL. POLSKIE (0048) 603 750 532 (0048) 603 750 534
TEL. SZWEDZKI (0046) 737 317 796

Biblioteka Polska
w Sztokholmie informuje,
że w dniach
od 24 czerwca do 18 sierpnia
trwać będzie przerwa wakacyjna.
Zapraszamy po wakacjach!

Alime
CONSULTING

Autoryzowane biuro księgowo

Czy wiesz, że w Szwecji praktycznie każdy może nazywać się księgowym albo rewizorem? Skąd wiesz, że Twoja księgowość jest prowadzona według aktualnych praw podatkowych i księgowych? Czy wiesz, że na Tobie leży całkowita odpowiedzialność, że te prawa są przestrzegane? Czy Twój księgowy posiada autoryzację? Sprawdź na www.srfkonsult.se!

Aby uniknąć nieprzyjemnych niespodzianek ze Skatteverket Twoim obowiązkiem jest wybranie wykwalifikowanego biura księgowego.

Alime Consulting AB jest odpowiedzialnym i autoryzowanym biurem księgowym działającym od 2004 roku.

Naszą gwarancją jest autoryzacja i członkostwo w SRF i ponad 150 zadowolonych Klientów.

Z nami unikniesz nieprzyjemnych niespodzianek!

Pomożemy Ci w:

- + otrzymaniu F-skatt i wykazywaniu VAT (moms) w Szwecji, dla firm polskich;
- + otworzeniu działalności gospodarczej w Szwecji;
- + prowadzeniu księgowości (firmy jednoosobowe, spółki handlowe i akcyjne w Szwecji);
- + doradztwie podatkowym i deklarowaniu.

Jesteśmy członkiem SRF

- Sveriges Redovisningskonsulters Förbund (Szwedzki Związek Księgowych i Rewidentów Podatkowych) i posiadamy Certyfikat Księgowego wydany przez SRF co jest gwarancją wysokiej jakości naszych usług.

Nie wahaj się, zadzwoń:

BIURO 08-579 74 331

EWA 0731 01 22 27

AGATA 0736 42 99 86

info@alime.se

www.alime.se

Pastyłki Stalina

Michał Moszkowicz

Znów trafiłem do szpitala. Chciało mi dać pastylki na uspokojenie, ale ja nie miałem zamiaru ich połykać. Byłem przecież zdrowy. Przy moim łóżku pojawił się Mikołaj Wisarionowicz. Popatrzył na mnie groźnie i powiedział:

– Musisz połykać te proszki. Są przysłane przez samego Stalina. To dzięki dobroci Józefa Stalina wyzdrowiejesz. Takich pastylek nikt jeszcze nie zna. Są wybawieniem dla takich jak ty. Łykać szybko!

– Nie połknę żadnych pastylek. Jestem zdrowy.

– Ale Stalin chce ci pomóc. Łykać i nie marudź. Wiesz jak długo przekonywałem Josifa, żeby ci przysłał te pastylki? Po prostu go błagałem. I Stalin powiedział, że zrobi to tylko dla ciebie. Żebyś został prawdziwym pionierem. I nie zapomni o portrecie Stalina, kiedy wyzdrowiejesz.

Nie miałem wyjścia. Otworzyłem usta i Wisarionowicz wrzucił mi do ust trzy białe jak śnieg pastylki.

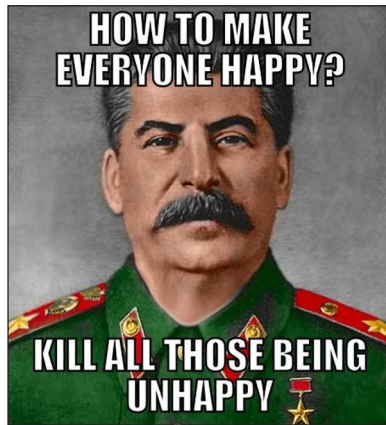
– Teraz już na pewno wyzdrowiejesz – powiedział Wisarionowicz. – O takie pastylki świat się modli już od lat.

Połknąłem te stalinowskie pastylki w mig i zapytałem: – Więc Józef Stalin żyje...?

– Nie żyje tylko zmartwychwstał! Specjalnie dla ciebie. Żebyś mógł stworzyć jego wielki portret w Warszawie.

– Jak długo mam brać te pastylki?

– Tak długo, aż wyzdrowiejesz. Zrobiło mi się słabo. Zdałem sobie sprawę, że pastylki stalinowskie bierze się przez całe życie. Wieczorem pielęgniarka przyniosła mi kolejne trzy pastylki. Nie chciałem ich brać. Czuję się zdrowy i rześki. Zaciśnięm mocno usta.

– Musisz połknąć to lekarstwo. Przysłał je sam Józef Stalin.

– Ale on już nie żyje, próbowałem tłumaczyć.

– Dla ciebie żyje i będzie żył całe życie, powiedziała pielęgniarka i odeszła zostawiając pigułki w plastikowym pojemniku. W drzwiach sali gdzie leżałem pokazał się Wisarionowicz i spoglądał na mnie surowo. Przestraszyłem się jego spojrzenia. Natychmiast połknąłem pigułki. Wisarionowicz wyglądał na zadowolonego.

– Teraz już rozumiesz dlaczego pracuje w domu dla obłąkanych. Beze mnie zaden nie łykałby proszków. W szpitalu był by nieporządek i brud. Choć chodzili po ścianach. Najbardziej niesfornym dawano by elektrowstrząsy. Insulinowcy jęczeli by jak żyznane świnię. Pewnego dnia zjawiłem się na Oddziale i powiedziałem, że jestem Wisarionowicz, młodszy brat Stalina. Od razu zapanował w szpitalu spokój. Ale wtedy jeszcze nie miałem tych proszków, które ty dostałeś od mojego brata. Teraz ci się swia-

topogład zmieni. Będziesz czuł się lżejszy i będziesz myślał tylko o moim bracie, który zmartwychwstał, żeby ciebie uleczyć. Początkowo miałem ciężko. Py-tano mnie wciąż z jakich Wisarionowiczów jestem i chciało to mnie zrobić re-gularnego wariata. Ale okazało się, że je-stem kropka w kropkę podobny do Josi-fa. Te same wąsy i to samo groźne spoj-rzenie. Ten sam chód i ta sama fajka. Mia-nowano mnie pielęgniarzem. Stałem się niezastąpiony. Pielęgniarki tylko szep-tem mówiły, że przyjdzie Wisarionowicz i od razu był spokój. Nie potrzebne były elektrowstrząsy, ani insulina. Jedno moje słowo i pacjenci plackiem padali na twarz. Ale uleczeni nie byli. Dopiero te proszki, które ty łykasz, wszystkich pa-cjentów wyleczą. Zmieni się ich swiato-pogląd. Wszyscy staną się prawdzi-wymi komunistami. Nie będzie już cho-rych i niedołącznych. Wszyscy będą sprawni i wyprostowani. Czujesz, że proszki już działają? Czujesz się zdrowy i silny?

– Czuję się trochę senny, wyszeptalem.

– Od tego się właśnie zaczyna, że człowiek zasypia i staje się kimś innym. Te proszki ulecą ludzkość.

– Czy to znaczy, że jutro mogę iść do domu? – zapytałem cicho.

– Oooo, co to, to nie. Musimy jeszcze na tobie zrobić kilka eksperymentów. Niewielkich, ale zawsze coś. Pamiętaj, że jesteś teraz przyjacielem brata Stalina i włos nie może ci z głowy spaść.

Otumaniały mnie te proszki. Zasnąłem snem kamiennym. W nocy obudziły mnie krzyki Obłąkańców. To krzyczeli pacjenci. Chcieli dostawać takie same proszki jakie ja brałem. Jak się o moich proszkach dowiedzieli, nie wiadomo.

– Zamknąć te drzwi, rozkazał Wisarionowicz. – Nie mogę dawać wszystkim wariatom pigulek Wielkiego Stalina. Wy wszyscy nie jesteście tego godni.

W tym momencie wszedł do pomieszczenia lekarz w białym fakturze i słuchawkami przewieszonych przez szyję. Później się dowiedziałem, że był to sam główny ordynator szpitala. Gromkim głosem zapytał.

– Panie Wisarionowiczu, chciałem powiedzieć towarzyszu Wisarionowiczu, co tu się dzieje?

– Nic specjalnego, odpowiedział spokojnie mój przyjaciel. Zabrakło pastylek dla wszystkich, są tylko te które całe życie będzie łykał ten pacjent - i tu wskazał na mnie. – To dar ze Związku Sowieckiego na cześć naszego bohatera. Nie będzie już trzeba szpitali, więzień, obozów koncentracyjnych, Sybiru i innych rzeczy. Wystarczą pastylki.

– Dobrze żeście się spisali, towarzyszu – pochwalił Wisarionowicza dyrektor szpitala.

– Na razie damy im podrobione pastylki. Niech się cieszą. A tego jego mościa – wskazał na mnie – proszę wypuścić do domu. Zobaczymy jak zareaguje.

Jeszcze tego samego dnia znalazłem się w domu. Matka lży lała ze szczęścia, że jestem znów z rodziną i powtarzała bez przerwy: – Ale proszki musisz zażywać regularnie, rano i wieczorem. Nie zapominaj o tym synku, bo znów pójdziesz do pana Wisarionowicza. Rozumiesz co mam na myśli.

Rozumiałem, rozumiałem świetnie.

Fragment nowej książki, która ukaze się jesienią 2013 roku

WIOSŁO
MAGAZYN KAJAKOWY

Kurs kajakarstwa szkierowo-morskiego

BAŁTYK POD WIOSŁAMI 2013

POLSKA BAZA KAJAKOWA

STENSUNDS FOLKHÖGSKOLA koło Trosy

Termin: 25-31 sierpnia

Cel : szkolenie z kajakarstwa szkierowo-morskiego ze szczególnym uwzględnieniem aspektów bezpieczeństwa i nawigacji; poznanie uroków szwedzkich szkierów, integracja środowiska polskich kajakarzy morskich

Warunki uczestnictwa : umiejętność pływania w pław, posiadanie obowiązkowego wyposażenia, pozytywna weryfikacja i in.

Koszty uczestnictwa : 1950 PLN
(szczegóły oferty na stronie www.wioslo.pl)

Szwedzki organizator : Grzegorz Rózik
www.skanpol.com
Tel: 0739 532 419

**LEKSYKON
EMIGRACJI
POLSKIEJ
W SZWECJI**

DO 2012 ROKU

WYDAWNICTWO
POLONICA

**600
haseł
700
zdjęć**

pod redakcją
Tadeusza
Nowakowskiego

Po zapoznaniu się z książką – bez względu na jej braki – można z podziwem stwierdzić, że polska emigracja w Szwecji ma tak wiele znakomitych reprezentantów, którzy aktywni są niemal we wszystkich dziedzinach życia społecznego. To z kolei – mimo narzekania – świadczy o dobrej kondycji polskiej społeczności na wychodźstwie. Polacy w Szwecji nie mają się czego wstydzić!

Wydawnictwo Polonica, Sztokholm 2013
17,6 x 24 cm, 290 stron, 700 fotografii.
ISBN 978-91-87704-72-7 Cena 250 sek

www.polonica.se Mail: polonica@polonica.se

Supermarket POLONIA

SÄTRA CENTRUM (T)

Najprawdopodobniej
największy wybór
polskich produktów
w Sztokholmie

bogaty wybór wędlin
krojone, paczkowane itd.

codziennie
świeże ciasta
świeży chleb, pączki i drożdżówki

artykuły dla dzieci

Zawsze świeże produkty

Super
-Market
POLONIA

1000
produktów
z Polski

od poniedziałku do piątku

Zapraszamy 09.30 - 19.00

w soboty 10.00 - 17.00

Przyjmujemy zamówienia na specjalne produkty z Polski

w niedziele: 11-15

nowe - niższe ceny:

chleb polski 19.90 kr

biała kielbasa 59.90 kr /kg

berlinki 250 g 14.90 kr /st

kielbasa wyborcza 69.90 kr /kg

twaróg wiejski 14.90 kr

kielbasa luksusowa 42.90 kr /kg

tymbark 2 litry 20.90 kr

kapusta kiszona 19.90 kr /kg

ogórki kiszane 19.90 kr /kg

W sprzedaży również:
farby do włosów oraz powiększony
asortyment z firmy Ziaja ...

... w każdy piątek cena dnia
na dziale mięsnym...

Polecamy świeże mięso:
schab, karkówkę, polędwicę...

Zapraszamy

Ponad 3000 produktów z Polski!

Kielbasa familijna

Hermar. 49,90/kg

Kielbasa czosnkowa

Hermar. 49,90/kg

Kielbasa podlaska

Hermar. 49,90/kg

Kielbasa zwyczajna

Polskie Przymaki. 49,90/kg

Kielbasa regionalna

Polskie Przymaki. 49,90/kg

Każdy Klient znajdzie
coś dla siebie!

Mamy wszystko co potrzebujesz!
Zawsze niskie, konkurencyjne ceny!

Codziennie dostawy pieczywa i ciast
- nawet w niedziele. Wędliny, nabiał, warzywa,
owoce, mrożonki, słodczyce, konserwy, polska
prasa, bogaty wybór napojów: polska woda
mineralna, soki... Bogaty wybór artykułów
dla dzieci!

Grimstagatan 53 162 57 Vällingby

Tel: 08-37 32 10

Godziny otwarcia: codziennie 9-20

Specjalnie
dla Naszych
Klientów
6
bezpłatnych
miejsc
parkingowych

Polen
Specialisten
delikatesser

POLSKI
SKLEP
SOLNA

Wszystkie produkty
niezbędne do
udanego grillowania!

Pieczyno,
nabiał,
wędliny,
słodczyce,
produkty
dla dzieci,
pierogi,
kosmetyki,
gazety,
książki, filmy.
Dostawy
z Polski
każdego
tygodnia!

Samoobsługa.
Prowadzimy
również sprzedaż
hurtową

SOLNA: ANKDAMMSG. 5G
T: 08-275770
CENTRUM HERKULESGATAN 26
T: 08-201270

Weterani Misji Pokojowych

Z okazji obchodzonego w Szwecji Dnia Weterana Działania poza Granicami Państwa; gościła w Sztokholmie polska delegacja pod kierownictwem ministra doktora Jana Stanisława Ciechanowskiego – kierownika Urzędu d/s Kombatantów i Osób Represjonowanych.

W skład delegacji wchodzili wojskowi i historycy. W tym generał Stanisław Woźniak – prezes Zarządu Głównego Stowarzyszenia Kombatantów Misji Pokojowych ONZ. „Współpraca” pomiędzy Polską i Szwecją w tej dziedzinie sięga mrocznych lat PRL-u. I mimo zupełnie innych „zadań”, jakie mieli w tych misjach przedstawiciele Królestwa Szwecji i Pol-

skiej Rzeczypospolitej Ludowej – to jednak jakieś braterstwo broni miało miejsce. Dzisiaj jest prawdziwe. W skład delegacji wchodził jeszcze historycy: prof. Mieczysław Szostek i mjr Piotr Lotarski oraz urzędnicy wspomnianego Urzędu: panowie Jacek Polańczyk i Adam Szczypek.

Szwecja od lat jest krajem neutralnym. W I-szej i II-giej Wojnie Światowej brali udział tylko szwedzcy ochotnicy; walczyli zgodnie ze swoimi sympatiami tak po jednej, jak i drugiej stronie. Walczyli w mundurach niemieckich, fińskich, francuskich, angielskich i amerykańskich. Z tych weteranów obu wojen niewiele już zostało i nie jest to ich święto, ale tych Szwedów, którzy pełnili i pełnią Misje Pokojowe ONZ.

Były to misje na Bliskim Wschodzie, w Korei, Wietnamie, na Cyprze, w Kongo i w innych punktach zapalnych. Jak wspomnieliśmy często Polacy i Szwedzi byli sąsiadami na tych misjach.

Przybyła z Ministrem Ciechanowskim delegacja spotkała się także z przedstawicielami działających w Szwecji, polskich organizacji niepodległościowych. Spotkanie odbyło się w lokalu Konsulatu w Sztokholmie.

Na wstępie Pani Konsul Barbara Sońnicka poprosiła o parę słów Pana Ministra Ciechanowskiego. Omówił on pokrótce (w wersji *soft*) stosunki polsko-szwedzkie od czasu rozbiorów. Podkreślił udzielaną Polsce i Polakom pomoc. Wspomniał o polskich uchodźcach w Szwecji poczynając od Powstania Styczniowego, poprzez obie wojny i czasy PRL, gdy Szwedzi pomagali materialnie i politycznie Polakom. Szczególnie podkreślił okres „Solidarności” i Stanu Wojennego. Pan Minister przekazał nam też informację, że nie dawno był na smutnej uroczystości w Londynie, kończącej działalność najważniejszej przez długie lata polskiej organizacji w Anglii SPK (Stowarzyszenia Polskich Kombatantów).

Wypowiedź Pana Ministra uzupełnili inni członkowie delegacji: profesor Szostek i generał Woźniak. Ze strony Emigracji, autor tego sprawozdania, przybliżył początki działalności polskich organizacji niepo-

dległościowych w Szwecji. Zarówno humanitarnych takich jak zasłużony Polski Komitet Pomocy (PKP), o którym mówiła też później przedstawicielka tegoż Komitetu pani Krystyna Andrzejewska i *stricto* politycznych, kombatanckich takich jak: Polski Związek b. Więźniów Politycznych (PZbWP), Samodzielne Koło b. Żołnierzy AK i Stowarzyszenie Polskich Kombatantów (SPK). PKP powstał jeszcze we wrześniu 1939 roku i od samego początku pełnił funkcję łącznika pomiędzy polskimi uchodźcami a władzami szwedzkimi, bowiem neutralna Szwecja ograniczyła stosunki dyplomatyczne z Poselstwem Polskim. Polska była stroną w toczącej się wojnie. Pozostałe w/w organizacje powstały zaraz po wojnie, a ich członkowie rekrutowali się z pozostałych w Szwecji byłych więźniów hitlerowskich obozów koncentracyjnych. Więźniowie ci znaleźli się na terenie Szwecji w ramach tzw. Akcji Bernadotte jeszcze w czasie wojny (za zgodą Niemców) i po wojnie w ramach transportów UNRRA. Prezes Rady Uchodźstwa Polskiego pani Jolanta Halkiewicz uzupełniła tę wypowiedź informacją, że wyżej wymienione organizacje założyły RUP, która to Rada działała do dzisiaj w ramach Kongresu Polaków w Szwecji. Wszystko to prawda z tym jednak, że w połowie lat siedemdziesiątych RUP się rozpadła. Część organizacji założycielskich z Rady wystąpiła lub została usunięta. Dopiero powstały w 1982 roku Kongres Polaków zjednoczył ponownie polskie organizacje niepodległościowe. Co spowodowało powrót niektórych z tych organizacji (nie wszystkich) do RUP. Ale czy warto o tym wszystkim wspominać?

Aleksander Kwiatkowski, prezes Towarzystwa Przyjaciół Biblioteki Polskiej (TPBP) opowiedział o fenomenie Polskiej Biblioteki w Sztokholmie. Jest to największy zbiór polskich książek w Skandynawii. Biblioteka powstała na początku wojny, jako biblioteka Polskiego Komitetu Pomocy. Internowane w Szwecji polskie okręty podwodne miały wielkie biblioteczeki i przekazywały swoje książki w formie depozytu bibliotece PKP. Statek szkoleniowy „Dar Pomorza” miał okazałą bibliotekę, ponieważ ewakuowali tam normalne zajęcia szkolne z zakresu

szkoły średniej. Po wyjeździe elewów do Anglii, gdzie zostali powołani do marynarki wojennej, ich biblioteka w całości trafiła do PKP. Po wojnie wówczas bardzo liczny PZbWP założył własną bibliotekę, której zbiory później przekazał też do bibliotek PKP. W miarę lat PKP i RUP zakupywało nowe książki do biblioteki. Obecnie zajmuje się tym TPBP.

Działacz „Solidarności” z okresu wielkich strajków w Szczecinie pan Adolf Szutkiewicz opowiedział o pomocy udzielanej podziemnej „Solidarności” przez osiadłych w Szwecji, byłych internowanych członków Związku oraz o pomocy Polakom na Wschodzie.

Po części oficjalnej Pan Minister wpisał do „*Księgi Pamiątkowej Ogniska Polskiego w Sztokholmie*” następujące słowa: *Z podziękowaniem za spotkanie z Polakami w Sztokholmie. Polska jest wszędzie tam, gdzie biją polskie serca.* – Jan Stanisław Ciechanowski, Sztokholm 29 maja 2013.

Ta *Księga Pamiątkowa* została założona w 1934 roku. Ostatnio przed Ministrem Ciechanowskim wpisał się do niej gościnnie u nas w kwietniu br. Poseł Adam Kwiatkowski. (patrz NGP nr 10/303). W księdze tej zanotowane są wszystkie ważniejsze wydarzenia naszej emigracji. Są wpisy, z czasów przedwojennych i z czasów wojny, polskich dyplomatów. Po prawie 50-letniej przerwie wpisał się w *Księżę* w maju 1990 roku Tomasz Jastrun, który sam się określił „*Pierwszym dyplomatą (prawie) Wolnej Polski*”. Zaraz potem wpisała się Pani Ambasador Barbara Tuge-Erecińska. Była współpracownicą Lecha Wałęsy, którą witaliśmy entuzjastycznie. Z późniejszych ważniejszych gości wpisał się tam Arcybiskup: Szezeban Wesoły i Henryk Muszyński, profesor Władysław Bartoszewski i Pani Prezydentowa Danuta Wałęsowa. Ta ostatnia zaproszona była do OPON-u przez RUP i Stowarzyszenie Polek w Szwecji.

Na zakończenie Panu Ministrowi wręczono wydane przez Kongres Polaków w Szwecji broszury omawiające historię polskiej emigracji w Szwecji oraz numery *Nowej Gazety Polskiej* z artykułami na podobny temat.

LGG

Historia w sposób uproszczony

Kongres Polaków w Szwecji z wielką konsekwencją zaprasza do nas publicystów i naukowców (historyków) z jednej opcji. A w polskiej nauce wrze, trwają dyskusje, ścierają się poglądy. Echo tego widzimy w popularnej audycji „Spór o historię” w TV Historia.

23 maja Kongres zorganizował w lokalu OPON spotkanie z doktorem hab. Piotrem Niwińskim. Tematem spotkania byli *Żołnierze Wyklęci*. Tak się nazywa uczestników drugiej konspiracji tzn. tej po rozwiązaniu Armii Krajowej i likwidacji struktur Państwa Podziemnego. Dr Niwiński, współautor głośnego ostatnio albumu o żołnierzach wyklętych, w którym to albumie, wydanym przez IPN, prof. Andrzej Romanowski z Uniwersytetu Jagiellońskiego odnalazł poważne sprzeczności pomiędzy treścią a zamieszczonymi fotokopiami dokumentów. (Patrz *Polityka* nry z 15 i 22 maja br.)

Urodzony dwadzieścia parę lat po wojnie dr Piotr Ni-

wiński zna tamte czasy z opowiadań i *ubowskich* dokumentów opracowywanych (jak widać) nie najlepiej przez badaczy z IPN.

Dr Niwiński ma uproszczony obraz II. konspiracji. On zresztą nie uznaje tego pojęcia. Według jego historiozofii od 1 września 1939 do śmierci ostatniego partyzanta w 1962 roku nic się nie zmieniło. Rozkaz gen. Leopolda Okulickiego o rozwiązaniu AK nie miał znaczenia. Podobnie jak fakt nie popierania walki zbrojnej w Kraju (po wojnie) przez legalny rząd polski w Londynie. Nie rozróżnia pomiędzy Józefem Kurasiem „Ogniem”, który usunięty z AK zaczął współpracę z AL i został po wojnie mianowany szefem Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa w Nowym Targu, a generałem Augustem Fiedorfem „Nilem” czy rotmistrzem Witoldem Pileckim. Łączyło tych ludzi tylko to, że wszyscy trzej zostali zamordowani przez władze Polski Ludowej. Fiedorf i Pilecki nie prowadzili walki zbrojnej, nie wydawali samowolnych wyroków na działaczy Polski Ludowej – obaj padli ofiarą zbrodni sądowej. „Ogień” odwrotnie – gdy zorientował się, że kariery nie zrobi a „towarzysze” prędzej czy później z nim się rozprawią, zabrał z poste-

runku broń i swoich ludzi. I zaczął swoją prywatną wojnę z komunistami.

To wszystko są bardzo trudne i tragiczne sprawy, podzielone na etapy: 1939-1945 i 1945-1956. Kwestia ukrywania się dwóch partyzantów do lat sześćdziesiątych nic tu nie zmienia. (Jednemu z nich udało się ujawnić i wrócić do „normalnego życia”, drugi wydany przez sąsiadów został zastrzelony w walce.)

Historycy prowadzą dyskusje o sens tej walki. A raczej o sens sposobu prowadzenia tej walki. Przez długie lata historia zbrojnego oporu po wojnie była totalnie zafałszowana. Żołnierze tego drugiego podziemia byli malowani czarnymi barwami. Nazywani bandytami. Nie rozróżniano pomiędzy bandami *stricto* kryminalnymi a ludźmi zapędzonymi do lasu przez UB.

Ale to nie znaczy by dzisiaj należało używać barwy różowej w stosunku do wszystkich. Dobrze, że ustanowiono święto „Żołnierzy Wyklętych”. Nie dobrze, że ze wszystkich robi się bohaterów. I nie dobrze, że zaprasza się do nas prelegentów, którzy tego nie wiedzą.

JH

Prywatne festy, komunie, przyjęcia, wesela. Sala na 140 gości. Polski personel, polskie jedzenie, polski alkohol.

Zadzwoń:
0707 193 141
08-755 29 34

Vendevägen 85a
Danderyd

Godziny otwarcia:
Pn - śr 10-18
czw - pi 10-19
soboty 10-14

Tel: 08-301014
Tel: 08-301207

POL FOOD

Torsgatan 49
T-S:t Eriksplan

Polskie wędliny
produkowane w Sztokholmie
według oryginalnych
polskich receptur

POLSKIE DELIKATESY

ARW Redovisningsbyrå
Alina & Robert Wrona

Bromma Tel. 08-25 98 20
0737 071 500

Obsługa księgową
i doradztwo
podatkowe firm

Biuro czynne wieczorami

Poltext

26 lat na rynku szwedzkim

Tłumaczenia przysięgłe
dokumentów prywatnych
i urzędowych: ekonomicznych,
podatkowych, prawnych i in.
Ekspresowe tłumaczenia
na język polski od ręki
lub w 1-2 dni,
bez dopłaty za pośpiech!!

andrzej.nowicki@bredband.net
Ångkärrsgatan 16, 6 tr.
171 70 SOLNA
Tel: 08-82 29 23
Mob: 0704-92 21 23

**SERWIS
KOMPUTEROWY**

SOLIDNE SZYBKIE
NAPRAWY
USUWANIE WIRUSÓW
23 lat w IT (Szwecja)

T: 0704 47 46 56

FITTJA CENTRUM

DELIKATESSER FRÅN POLEN
W FITTJA CENTRUM
(20 metrów od T-bany)
NOWI WŁAŚCICIELE!
NOWY ASORTYMENT:
(Pieczywo, słodycze, napoje, przyprawy, wędliny,
nabiał, art. chemiczne/higieniczne)

Bezpłatny parking - 2 godziny!
Godziny otwarcia:
Pon-Pt: 9.30-19.00
Sob: 10.00-17.00
Niedz: 10.00-15.00

RESERVDELAR
TILL ALLA BILAR

bildelskedian
Mekonomen

BIRKA
BILELEKTRONIK
SERVICE

Sztokholm
Birkagatan 20

T: 08-341568
birka.bilelektronik@telia.com

pon. - piąt. 9-18 (lunch 13-14)

Naprawy powypadkowe,
problemy z przeglądem
technicznym,
usuwanie rdzy,
elektryka i elektronika
samochodowa

**PRZEWOZY
TOWARÓW**

SZTOKHOLM - KRAKÓW
KRAKÓW - SZTOKHOLM

Samochodem dostawczym do 3,5 t

W drugi weekend każdego
miesiąca. Trasa: Sztokholm,
Ystad, Świnoujście, Kraków.

Telefon: **+48 - 691 803 863**
Zapraszamy firmy i osoby prywatne

Zapraszamy
do polskich
delikatesów

HAGSÄTRA TORG 32

kaszanka, biała kiełbasa, pasztety
wyroby własne i importowane
z Polski i Austrii

**POLSKI LUNCH
W KAŻDĄ
SOBOTĘ**

EuroDeli
FÄRSKA DELIKATESSER

Bezpłatny parking!
Otwarte:
pon-piąt 10-18
soboty 10-15
T: 08-993822

Norra Stationsg. 117

Otwarte
w soboty!

DOCENT
DACK
AB

www.docent.se

Zmieniamy olej i klocki
hamulcowe
Sezonowe
przechowywanie kół
Ustawianie geometrii kół
Opony letnie i zimowe
(nowe i używane)
Felgi aluminiowe
pon-piąt 8-18
sobota 10-16
Tel: 08-33 58 51
Norra Stationsg. 117

PRZEWÓZ PACZEK
POLSKA-SZWECJA-POLSKA
www.paczkaszwecja.pl

Tel. Polska:
+48 666 979 880 +48 666 979 881

Tel. Szwecja:
+46 738 326 980
(niątek - sobota)

PRZEWÓZ PACZEK I TOWARÓW, PRZEWÓZ OSÓB
TRANSPORT AUT NA LAWECIE, QUADÓW I MOTORÓW, PRZEPROWADZKI
TERMINOWE KURSY I KONKURENCYJNE CENY
PACZKI PRZYJMUJEMY I DOWOZIMY NA TERENIE CAŁEGO KRAJU

MONTAŻ + SPRZEDAŻ
ANTEN SATELITARNYCH
DEKODERÓW CYFROWYCH

Programy polskojęzyczne i inne.
Naprawa sprzętu RTV
(TV, DVD, radia, wideo)

PAWEŁ
T: 0733 203 033

Dekodery:
TVP1, TVP2, TVN, TV7
i inne... bez abonamentu!

**USTAWIANIE ANTEN
SATELITARNYCH**

08-531 885 74
0733 46 28 08

Överlåtelse av
Frisörsalong

Finns i Huddinge,
Sjödalsvägen 24.
Samma ägare i 30 år.
Modeklipparen Teddy
www.modeklipparen.se
08-774 46 95 eller
070- 733 55 13

**SWEED
TRANS**

**PRZEWOZY
PASAŻERSKIE**

PACZKI • PRZESYŁKI KURIERSKIE

Stockholm - Szczecin - Goleniów

Oferujemy miłą i spokojną podróż
komfortowymi busami 3 x w tygodniu

SZWECJA www.sweed-trans.eu POLSKA
+46 704 881 706 +48 691 275 670

Dzwoń supertanio do Polski!

Ceny Amigos do Polski:

- Stacjonarny 0,25 kr/min
- Komórka 1,85 kr/min

OKR/MIN
DO COMVIQ
I TELE2

COMVIQ

Billigt, billigt, billigt.